

II. Cum autem nihil magis veritati obsit, quam ut plus aequo exaggeretur, eorum esse devitandam severitatem, qui ferme haeticum dicunt, quicumque parochos *pastoris* nomine cohonestet. Sunt enim veri *pastores*, siquidem ordinarium gerunt officium, quod sua natura pastorale est, pastorisque nomine appellantur a Theologis optima notae, cuiusmodi est ex. gr. Benedictus XIV. *De Syn. Dioeces. L. VIII. Cap. 1*; Petavius *De Hierarch. L. II. C. V. num. 10.* tum passim *Catechismus Romanus*, et *Acta S. Congr. Card. Conc. Trid. interpretum*. Non ergo denegandum est, eos dici posse pastores, sed quales pastores sint, ad catholicae veritatis normam adversus Iansenianos est statuendum. Sunt autem pastores 1°. non divinae, sed ecclesiasticae institutionis; 2°. non perfecti, sed eiusmodi, quibus certa tantum munia commissa sunt; 3°. in iis muneribus exercendis non independentes, sed Episcopi auctoritati omnino subiecti.

22. Iam igitur exposita est verae Ecclesiae constitutio, eaque ab erroneis systematis, quae adversus conficta sunt, quantum satis fuit, vindicata est: proindeque iam patet quod in postremo hoc libro iuris publici ecclesiastici inquirendum nobis proposuimus; quinam ii sint, in quibus Ecclesiastica potestas iure resideat, et quanta in unoquoque sit. Eo itaque devenimus, ubi annulo quodam ius publicum ecclesiasticum cum iure privato connectitur, id est ad tractatum de fontibus iuris canonici, qui quidem eorum, quae in hoc libro exposita sunt, verum est corollarium, simulque est veluti germen, unde totum efflorescit ius ecclesiasticum privatum, seu ius canonicum proprie dictum.

CAPUT TERTIUM

DE FONTIBUS IURIS ECCLESIASTICI PRIVATI,
SEU IURIS CANONICI PROPRIE DICTI.

23. Leges in quavis societate legitimo ex fonte dimanare dicuntur, si ab iis editae sunt, qui iuxta constitutionem eiusdem societatis potestatem legiferam in ea habent. Iam vero Ecclesiae Christi constitutione explorata, vidimus 1°. Eam esse societatem divinitus, id est a Christo institu-

tam, adeoque non modo divinae eius naturae, verum etiam foundationis ratione perfectam omnis potestatis plenitudinem in Christo Deo residere: 2°. Christi in terris Vicarium esse Romanum Pontificem, ac proinde (salvo iure divino, quod interpretari potest, non mutare) plenam, atque incircumscrip- tam in eundem derivasse potestatem, quanta scilicet necessaria est ad Ecclesiae regimen exercendum: 3°. Partiales Ecclesiae praefectos, seu pastores esse Episcopos, quorum scilicet potestas iis terminis definitur, qui ab Romano Pontifice sive immediate et expresse, sive mediate ac tacite designati fuerint: 4°. Praeter Episcopos alios esse posse praefectos, qui nimirum vel a Romano Pontifice, vel in suis dioecesibus ab Episcopis munere sive ordinario, sive delegato potestatem legitime habuerint, quorum proinde potestas eorundem voluntate determinatur. Ergo quidquid in Ecclesia est legum, quod ab eorum, qui mox dicti sunt, voluntate sufficienter promulgata intra eorundem potestatis terminos profectum est, id legitimo ex fonte dimanasse patet; quidquid autem ad eiusmodi eorum voluntatem referri nequit, *spurium* sit necesse est. Inde autem iuris canonici legitimi triplex praecipue distinctio est; nimirum

a) Ratione auctoris *Divinum*, quod a Deo, *Humanum*, quod ab homine constitutum est.

b) Ratione modi, quo est promulgatum, *Scriptum*, quod scriptis legibus continetur, *Non scriptum*, quod traditione, vel legitimo populi usu natum est.

c) Ratione eorum, quos obligat, *Commune*, quod totam Ecclesiam, *Particulare*, quod aliquos tantum ligat.

Quibus praemissis, iuris canonici fontes distinctius iam perspicui possunt.

24. Itaque fontes *iuris Divini* varii sunt, prout *scriptum*, vel *non scriptum* est. Nam

I. Ad scriptum pertinent *Ss. Litterae*; nimirum

a) *Novi Testamenti* simpliciter

b) *Veteris Testamenti*, quoad praecepta moralia. Nam caeremonialia, et iudicialia adventu Christi sublata sunt.

II. Ad non scriptum pertinent

a) *Traditiones Divinae*, de quibus scilicet Ecclesiae testimonio constat, Christum ipsum auctorem habuisse.

b) *Ius naturale*, quod scilicet *ubique instinctu naturae, non constitutione aliqua habetur* (Can. 7. Dist. 1).

III. Appendix quaedam iuris divini est Ecclesiae testimonium sive per infallibile Romani Pontificis oraculum, sive per Concilii generalis iudicium, sive per Patrum dicta moraliter inter se consentientium prolatum non modo ad traditiones divinas comprobandas, verum etiam ad germanum sensum iuris scripti divini aperiendum.

25. Iuris autem *humani* varii item in Ecclesia sunt fontes non modo prout *scriptum*, vel *non scriptum* est, verum etiam prout *commune* vel *particulare* est:

I. Ad scriptum, prout commune est, pertinent

a) Constitutiones Romanorum Pontificum

b) Decreta Conciliorum generalium, et praecipue Concilii Tridentini, quod recentius est.

c) Ratione auctoritatis Romanorum Pontificum vel Conciliorum generalium

aa) Decreta inferiorum praelatorum, sive Conciliorum provincialium, quae Romani Pontificis, aut Concilii generalis auctoritate ad universam Ecclesiam extensa sunt: quo quidem in numero non abs re erit animadvertere, habenda esse *Ancyranum, Neocaesariense, Gangrense, Antiochenum, Laodicense, et Africana*, seu *Carthaginensia*, ita scilicet iubente Leone IV. in *Epist. ad Episc. Britan. Cap. 6.*, cuius verba relata sunt in *Can. 1. Dist. 20.*

bb) Leges auctoritate illegitima editae, ex gr. *secularium Principum*, quae tamen a Romano Pontifice, vel a Concilio generali libere approbatae fuerint.

cc) Decreta eorum, qui delegata a Romanis Pontificibus auctoritate utuntur: quo referri possunt Responsa SS. Congreg. Cardinalium (Cf. *Sixtum V. Const. Immensa*).

II. Ad scriptum, prout particulare est, pertinent

a) Decreta Conciliorum provincialium, aut nationalium pro sua natione aut provincia.

b) Decreta Episcoporum, vel aliorum Praelatorum quasi Dioecesium habentium pro eorundem dioecesi.

c) Statuta particularia sive Regularium, sive aliorum Collegiorum, quibus statuta condendi ius datum est, pro iis, qui ad eadem collegia pertinent.

d) Decreta Romanorum Pontificum, vel Conciliorum generalium, quae pro aliquibus tantum personis, aut collegiis, aut regionibus lata sint.

e) Decreta eorum, qui delegata a legitimis superioribus auctoritate utuntur, pro iis tantum personis, aut locis, quae definita sint tum in mandato delegantis, tum ipsa eiusdem potestate, quae scilicet in easdem personas ac loca legitime extendatur.

III. Ad ius humanum non scriptum pertinent

a) Traditiones Apostolicae, vel Ecclesiasticae

b) Consuetudines sive generales pro tota Ecclesia, sive particulares pro singulis locis, ratione scilicet non auctoritatis popularis, sed Ecclesiae, quae eiusmodi consuetudines, certis concurrentibus conditionibus, de quibus in iure canonico agendum est, habere vim legis voluit (can. 5. Dist. I. etc.).

IV. Appendix quaedam ad ius humanum non quidem eatenus, quod veram vim legis habeant, sed eatenus quod prudentem iudicandi regulam praebent, sunt

a) Decreta Conciliorum provincialium, aut nationalium etiam pro Ecclesia universa

b) Sententiae Patrum

c) Doctrina glossae, idest veteris interpretationis, quae sacris canonibus *in corpore iuris* collectis adiecta est, quaeque communiter recepta sit

d) Doctrina scriptorum iuris canonici, aut etiam Theologorum inter se consentientium.

26. Hi sunt fontes iuris canonici, quibus Ecclesia catholica, id est Romana utitur, quippe qui a divina Ecclesiae constitutione soli dimanant. At illi, qui ius ecclesiasticum apud eos constituunt, qui a Romana Ecclesia desciverunt, ipsi per sese indicant, veram Christi Ecclesiam apud eos defecisse: sunt enim praecipue *leges secularium Principum auctoritate editae, atque propositae*, quas eadem Ecclesiae constitutio repudiat, et adulterinos esse fontes statuit.